

๑๑ สมบูรณด้วย

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

พระครั้งพุทธกาล บวชเพื่อนิพพานจริงๆ

หลวงตากล่าวถึงความจริงจังของ
พระในครั้งพุทธกาล ดังนี้

“...ในครั้งพุทธกาลพระพุทเจ้า
เป็นองค์ประทานพระโอวาทแก่บรรดา
พระผู้ปฏิบัติที่เข้ามาอบรมศึกษา และ
ศึกษาเพื่ออรรถเพื่อธรรมเพื่อมรรคผล
นิพพานจริงๆ ไม่ได้ศึกษาเพียงสักแต่ชื่อ
แต่นามเพราะความจดจำเพียงเท่านั้น
และไม่ได้ศึกษาเพื่อเอาชั้นเอาภูมิตัง
ปัจจุบันนี้

นอกจากท่านจะได้ยินได้ฟังธรรม

จากพระพุทเจ้าผู้สมบูรณแบบทุกอย่าง
ในเรื่องมรรคผล ท่านยังได้อยู่ในสถานที่ที่
เหมาะสมในการชำระกิเลสอยู่ทุกกาลอีก
ด้วย โดยมักหลีกเลี่ยงอยู่ในป่าเขาลำเนา
ไพร ไม่ค่อยพลุกพล่านวุ่นวายด้วยฝูงชน

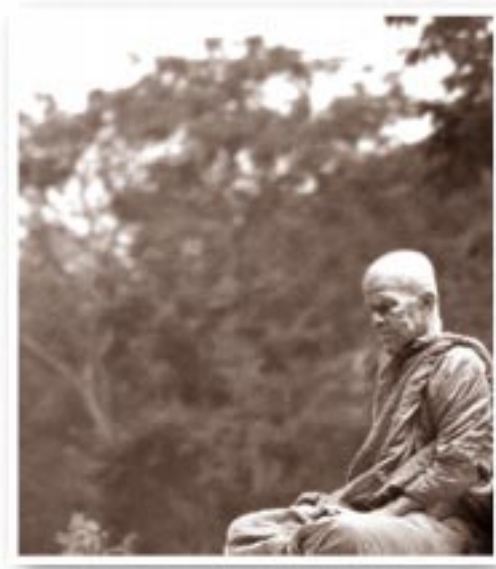
พระผู้มาศึกษาก็ล้วนแต่มีความ
มุ่งมั่นต่อมรรคผลต่อวิมุตติต่อความพ้น
ทุกข์จริงๆ โดยมีความพากเพียรเป็นพื้น
ฐานเพราะเห็นภัยจากการเวียนว่ายตาย
เกิด งานของพระในครั้งพุทธกาลจึงมีแต่
เรื่องของงานเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา
ซึ่งก็คืองานฆ่ากิเลสโดยตรงนั่นเอง ฉะนั้น
ผลแห่งการปฏิบัติจึงมักบรรลุสมความตั้ง
ใจ เกิด **พระอรหันต์ชีณาสพ** ขึ้นอย่าง

มากมายในสมัยนั้น...”

ย้อนกลับมาสู่ชีวิตของท่าน แรกเริ่มเดิมทีท่านก็ได้ตั้งใจอยากบวชแต่อย่างใด ด้วยชนบประเพณีแต่โบราณทำให้พ่อแม่ปรารถนาจะได้บุญจากการบวชของลูก ใจในทีแรกแม่จะยังไม่พร้อม แต่ด้วยน้ำตาพ่อแม่ทำให้ท่านตระหนักเห็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าของพ่อแม่ที่จะขออาศัยพึ่งใบบุญบวชจากลูก เพื่อเป็นทุนอุดหนุนชีวิตหลังสิ้นอายุขัยแล้ว ความกตัญญูของคุณทำให้ตัดใจได้ เมื่อเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ นิสัยทำอะไรทำจริง อันติดมาแต่ครั้งฆราวาส ทำให้มีความจริงจังต่อการศึกษาระบบวินัยของพระพุทธเจ้า จึงเริ่มเข้าใจจุดหมายแท้จริงของชีวิต

เมื่อเรียนปริยัติก็เรียนเพื่อเก็บหอมรอมริบข้อธรรมและวินัยหลายแง่หลายมุม โดยหวังเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการออกปฏิบัติตรงดรรชนีฐานอย่างแท้จริง มีไหว้หวังขั้นหวังภูมิยศศักดิ์แต่อย่างใด ความรู้นั้นทำให้พ่อแม่เกณฑ์บรรทัดฐานในการเสาะหาครูอาจารย์ผู้จริงเรื่องมรรคผลและข้อปฏิบัติที่ตรงทาง

จากนั้นเมื่อมีโอกาสเข้าศึกษาอบรมกับท่านอาจารย์มั่น จึงได้แรงความเพียรอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ ด้วยจิตตภาวนา จนสามารถหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสเข้าสู่แดนแห่งความพ้นทุกข์ อันเกษม ชีวิตนักบวชของท่านจึงสมบูรณ์พร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

**พระไตรปิฎกใน : พระไตรปิฎกนอก,
ผู้รู้จริง : ผู้รู้จำ**

ท่านเปรียบเทียบความรู้จากการเรียนปริยัติกับความรู้จากการปฏิบัติไว้ดังนี้

“...พระไตรปิฎกใน คือ ผู้สิ้นกิเลสแล้ว เป็นผู้ทรงธรรมล้วนๆ วัชรวิสุทธิเต็มที พระไตรปิฎกนอก เป็นคนที่มีกิเลส ไปจดจารึกเอามา

แยกเข้าไปอีกว่า พระไตรปิฎกตาดี คือ ท่านผู้สว่างกระจ่างแจ้ง ทรงธรรมแท้ ทรงธรรมที่บริสุทธิ์พุทธโศตัมที่ไว้ คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอรหันต์ ท่าน นี้ออกจากหัวใจของท่านจำไปหมด ครอบโลกธาตุ

พระไตรปิฎกตาบอด คือ เราเรียนเท่าไรก็เรียน ฟาดจนจบพระไตรปิฎกก็ได้แต่ชื่อ ได้แต่นาม ได้แต่ความจำ ได้แต่ตำรับตำรา ไม่ได้ความจริงอย่างท่านมา

ก็เรียกว่า ผู้ไปจดจารึก หรือ ถ้าเป็นประเภท นั้นก็ตาม แล้วผู้ที่เรียนตามนั้นก็เป็นคน ตาบอด คำว่า “บอด” นี้หมายความว่า กิเลสครอบงำหัวใจ ใจยังมีมืดมิดปิดตาอยู่ แม้จะเรียนอรรถเรียนธรรม ก็มีแต่ชื่อแต่นามของอรรถของธรรม แต่ใจยังบอด อยู่...”

“ธรรม” รู้เห็นได้ ด้วย “การปฏิบัติจริง”

ด้วยเหตุข้างต้นนี้ท่านจึงเน้นภาคปฏิบัติมากที่สุด โดยให้เหตุผลไว้อย่างละเอียดลเอียดดังนี้

“... พระพุทธศาสนาของเราตามตำรับ ตำราท่านก็มีไว้สมบูรณ์ ทั้งพระสูตร ตันตปิฎก พระวินัยปิฎก พระอภิธรรมปิฎก ท่านบรรจุม้วนไว้เรียบร้อย เราก็เรียนมาตามนั้น เรียนตามที่ท่านจดจารึกเอาไว้ในปิฎกต่างๆ เข้าสู่หัวใจด้วยความจำ ในระยะนี้ การเรียนทั้งหมดไม่ว่าจะเรียนปิฎกใดเข้าสู่ใจ เป็นเข้าสู่ด้วยความจำ ธรรมะที่ได้เห็น ได้ยินได้ฟังได้ท่องบนสังฆวัชระยัยทั้งหมด รวมเข้ามาสู่ใจนี้เป็นธรรมะภาคความจำ ไหลเข้าสู่ใจด้วยความจำ ยังไม่เข้าสู่ใจด้วยความจริง

เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษามากน้อยจึงไม่พ้นความสงสัยในการดำเนินว่าจะดำเนินอย่างไรดี ดำเนินอย่างไรถูกหรืออย่างไรผิด ความสงสัยนี้จะต้องเป็นพ้นอยู่โดยดีในบรรดานักปริยัติทั้งหลายไม่ว่า

ท่านว่าเรา นี้พูดตามหลักความจริงซึ่งมีอยู่ในหัวใจของผู้ศึกษาเล่าเรียนมา

เราอยากจะพูดเต็มเม็ดเต็มหน่วยเลย ว่า ทุกดวงใจเป็นอย่งนั้น เพราะจะเป็นเรื่องที่จะเป็นอย่งนั้นโดยแท้ เนื่องจากไม่มีผู้สั่งทัดจัดเจนในปฏิบัติเครื่องดำเนินและรู้เห็นจากการดำเนินนั้น อันเป็นฝ่ายผลมาก่อน แล้วมาชี้แจงแสดงบอก จึงทำให้ผู้ที่ศึกษามากน้อยอดสงสัยไม่ได้ จำต้องสงสัยอยู่โดยดี นี่เป็นคตินิสัยของบุุคคลเราโดยทั่วๆ ไป

การพูดถึงก็พูดถึงแต่ภาคความจำ ไม่ว่างจะพูดถึงธรรมในปิฎกใด... พระวินัยปิฎกนั้นรู้แล้วว่าต้องอาศัยความจำเป็นหลักสำคัญที่จะประพฤติปฏิบัติตัว อันนี้ไม่พิสดารอะไรมาก ที่พิสดารมากก็คือพระสูตรตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นธรรมที่พิสดารมากจริงๆ ...

ผู้ที่เรียนมาทั้งหลายนี้ไม่ได้มีความจริงเข้าสู่ใจแล้วจะเอาอะไรไปประพฤติปฏิบัติ จึงต้องแบกความสงสัยเต็มหัวใจอยู่นั่นแล เรียนก็เรียน รู้ก็รู้ใน

ภาคความจำ แต่วิธีปฏิบัติเมื่อไม่มีผู้ชำนาญ
ชำนาญพร้อมทั้งการทรงผลมาแล้วมาพาดำเนิน
จึงเป็นเรื่องลำบากอยู่มาก ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้โดยถูกต้องดีงาม
และราบรื่นไปโดยสม่ำเสมอเลย ด้วยเหตุนี้
จึงต้องเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์อย่างสมัยปัจจุบันนี้ก็คือ หลวงปู่มั่นเป็นสำคัญ...”

ผู้ปฏิบัติจริงไม่ถกเถียงใคร...

เพราะมองดูก็รู้หมด

ความรู้ที่เกิดจากการเรียนธรรมกับความรู้จากการปฏิบัติธรรมจนเห็นจริง
ท่านเคยเปรียบให้มองเห็นภาพง่ายๆ ดังนี้

“...คนมีกิเลสไปอ่านพระไตรปิฎกไปเรียนพระไตรปิฎก... ถกเถียงกันยุ่งไปหมด
เห็นใหม่นั้นเพราะคนมีกิเลส ธรรมเป็นของจริงแค่ไหนหัวใจไม่ได้จริง ใจปลอม
มันก็ถกเถียงกันเพราะความปลอม ไม่ใช่เพราะความจริง ถ้าผู้ปฏิบัติแล้วมองดูที่
ไหนก็รู้หมด เหมือน **ช่าง** ตัวหนึ่งนั้นละ อันไหนเป็นหางช่าง อันไหนเป็นวงช่าง
อะไรเป็นงา อะไรเป็นหู อะไรเป็นสีข้างมันก็รู้หมดคนตาดีๆ แต่คนตาบอดไปคลำ
คลำตรงไหนก็ว่าช่างเหมือนนั้นเหมือนนี้ไป ก็อย่างนั้นแหละ...”

...ตาบอดคนหนึ่งว่า ‘ช่างนี้เหมือนไม้กวาด’ เพราะไปคลำถูกหางช่าง ตาบอด
อีกคนหนึ่งไปคลำถูกข้างของมันก็ว่า

‘ไม่ใช่ นะ ช่างนี้เหมือนฝ่าเรือน’

อีกคนหนึ่งไปคลำถูกขาของมัน...
เถียงกันอีกละ ‘ไม่ ช่างไม่ใช่ฝ่าเรือน ช่างไม่ใช่ไม้กวาด ช่างมันคือต้นเสา’

คนหนึ่งก็ไปคลำถูกหมันอีกแหละ คลำข้างตัวเดียวกันนั้นแหละ คลำคนละ
แห่งๆ คนที่ไปคลำถูกหมันก็มาคานเอา
‘ช่างมันไม่ใช่ต้นเสา มันเหมือนกระดิ่งผัดข้าว’

คราวนี้ผู้ที่มาคลำเองวงของมันนี่ว่า ‘ช่างคือปลิง’ ก็เถียงกันอยู่อย่างนั้นละ
และเถียงกันอยู่ไตรมาสละกอดด้วยนะ พอดีลมพัดมา มะกอกหล่นตุ้มใส่หัวตาบอด
คนหนึ่ง แกก็ร้องขึ้นว่า

‘เฮ้ย ทุพุดแต่ปากนะ มึงถึงขนาดถึงไม่ถึงมือ ตีทุถึงขนาดนี้เชียวหรือ’

ว่าแล้วก็ชด์กันเลย ที่นี้ตาบอด ๖ คนพีดกันนิ้วเลย เพราะมะกอกลูกเดียว
อันนี้ก็เหมือนกัน คนนั้นวางอันนี้ว่า
อย่างนี้จะ เวลานี้มะกอกกำลังจะหล่นลงหรือมันหล่นลงแล้วก็ไม่รู้ มะกอกหล่น
ลงในพวกนี้แหละ พวกเราเหมือนตาบอดคลำช่างนั้นละ คลำไปถูกตรงไหนก็ว่า
ธรรม นี้เหมือนนั้นๆ ไปหมดเลย

คนตาดีมองดูช่างมันเห็นหมดจะไปสงสัยอะไร ช่างทั้งตัวไม่สงสัย
คนตาดีดูแป็บเดียวรู้ นั่นแหละ พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ท่านดู **ธรรม** ท่านดู
เหมือนคนตาดีดูช่าง พวกเราเรียนธรรมดูธรรมเหมือนตาบอดคลำช่าง เถียงกันวัน
ยังค่ำ...

“...ไปโต้เถียงกัน
ให้เสียเวล่ำเวลาทำไม...
ถ้าไม่ใช่ตาบอดคลำข้าง...”

...มะกอกหล่นไปไหนแล้วไม่รู้
มะกอกไม่ได้สนใจใครหรอก.. แต่พวกนี้
เลยชั้ดกันนิ้วเลย แทนที่จะชำระคดีมันก็
เลยไม่ได้ชำระ มะกอกมาตีหัวแล้วชั้ดกัน
นิ้วเลย... พัดกันอยู่ในสนามตาบอด มันจะ
ไม่เลิกนะ ที่นี้ไม่ทราบว่ามีมะกอกมาจาก
ไหน มันก็หายากนะมะกอกที่จะมาหล่น
ตูมใส่หน้าพวกพวกนี้ มันหายากนะ

สมัยทุกวันนี้จะไม่ค่อยมีแล้วนะ
มะกอก คือใครไม่ได้สนใจมะกอกยิ่งกว่า
คลำข้าง แล้วมาเถียงกันตีกัน นั่นแหละ...
พวกเรามันเรียน เรียนด้วยความจำ...

...ใครเรียนที่ตรงไหนก็ไปยึด
กรรมสิทธิ์อวดอำนาจความรู้ความฉลาด
ของตนขึ้นจากความจำนั้น แฝงความจำ
ไปอีกเป็นปลอมๆ ไปอีก เอามาโต้กันเสีย
เป็นบ้าน้ำลายโดยไม่รู้สึกตัว ถ้าหากปฏิบัติ
ให้รู้ตามความจริงของธรรมที่ท่านสอน
ไว้...ก็จะไปถามใคร ไปโต้เถียงกันให้เสีย
เวล่ำเวลาทำไม ถ้าไม่ใช่ตาบอดคลำข้าง

ท่านให้ปฏิบัติชี้ ให้รู้ชี้ ใครรู้มาก
น้อยเท่าไรอาจหาญ ทำไมจะไม่อาจหาญ
สัมผัสด้วยใจรู้ด้วยใจเพราะปฏิบัติด้วยใจ
นี้ ต้องรู้ทั้งกิเลสหยาบกลางละเอียด รู้ทั้ง
ธรรมอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด

และอย่างละเอียดสุดสิ้นพันความละเอียด
ไปจนถึงความบริสุทธิ์ 'ไม่รู้ที่ใจอะไรจะเป็น
ผู้รู้...'

สายทางน้ำ...ไหลเข้าสู่มหาสมุทร : สายทางการปฏิบัติ...ไหลเข้าสู่ มหาวิมุตติมหาานิพพาน

ผลแห่งการบำเพ็ญของนักปฏิบัติ
แต่ละคนๆ เพื่อเข้าสู่แดนนิพพานนั้น ท่าน
เคยเปรียบเทียบไว้ดังนี้

“...แม่น้ำสายต่างๆ ไม่ว่าสายใดก็
ตาม ไหลลงมาแล้วไปรวมลงในมหาสมุทร
แห่งเดียวกัน แม่น้ำสายต่างๆ เราจะเรียก
ว่าแม่น้ำสายนั้นๆ เช่น แม่น้ำบางปะกง
แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน่าน แม่น้ำอะไรก็
ตามนะ นี่เรียกว่าสายทางของน้ำไหลลง
พอเข้าถึงมหาสมุทรแล้วเป็นน้ำ
มหาสมุทรอันเดียวกันหมด แยกกันไม่
ออก ไม่มีว่าแม่น้ำสายนั้นสายนี้ เมื่อเข้าสู่
มหาสมุทรทะเลหลวงแล้วเรียกว่า แม่น้ำ
สมุทรอย่างเดียวกันหมด...”

แม่น้ำสายต่างๆ เปรียบกับผู้นำเพ็ญในที่ต่างๆ อยู่ที่ไหนก็ตาม เมื่อบารมีแก่กล้าพอไหลเข้ามา ไกลเข้ามาๆ สร้างคุณงามความดี นี่เรียกว่า แม่น้ำสายต่างๆ ไหลเข้ามาอย่างนี้ พอมากเข้า จวนเข้าๆ ก็ถึงแม่น้ำมหาสมุทรทะเล เนี่ยอันนี้ ก็เข้าถึงมหาวิมุตติมหานิพพาน เมื่อเต็มที่แล้วก็ต้องถึงขั้นสุดยอดแห่งธรรมทั้งหลายได้เหมือนกันหมด

ไม่ได้เลือกว่าเป็นผู้หญิงผู้ชายนักบวชฆราวาสนะ สำคัญอยู่ที่การสร้างบารมีซึ่งเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะยกผู้นำเพ็ญให้ถึงความหลุดพ้นได้ ทีนี้เมื่อผู้นำเพ็ญเต็มทีๆ ก็เหมือนกับแม่น้ำสายต่างๆ ค่อยไหลเข้ามา ไกลเข้ามาๆ บารมีแก่กล้าก็ไกลเข้ามาๆ พอถึงกันปุ๊บ ก็เรียกว่า ถึงเต็มภูมิเป็นอรหัตตบุคคลขึ้นมา

นั่นละ มหาวิมุตติมหานิพพานเข้าที่แล้วทีนี้ ผู้บรรลุดุธรรมนี้เข้าถึงมหาวิมุตติมหานิพพานแล้วเป็นมหาวิมุตติมหานิพพานเหมือนกันหมด ทีนี้แยกไม่ออกว่าผู้นี้รายนี้ รายนี้มาจากไหน มาจากไหน

พูดไม่ออก เพราะเข้าถึงแล้ว เรียกว่าแม่น้ำสายต่างๆ ไม่มีความหมายละ เพราะเข้าในมหาสมุทรทะเลหลวงอันเดียวกัน

นี่ ผู้นำเพ็ญในคุณงามความดีประเภทต่างๆ ก็เป็นดุจแม่น้ำลำคลองแต่ละสายๆ ไหลเข้าๆ แล้วเข้าสู่จุดสุดยอดแห่งความพ้นทุกข์ วา่จั้นเลย เรียกว่าความพ้นทุกข์อยู่ที่จุดนั้น อยู่ที่มหาวิมุตติมหานิพพาน เนี่ย เข้าถึงนั้นแล้ว เป็นมหาวิมุตติมหานิพพานอันเดียวกันหมด

เพราะฉะนั้นท่านจึงว่า บรรดาผู้บรรลุดุธรรมถึงขั้นอรหัตตภูมิแล้ว นับแต่พระพุทธเจ้าลงมาถึงสาวกองค์สุดท้าย เป็นเหมือนกันหมด นั่นฟังซิ แยกกันไม่ออก... ไม่มีคำว่ายิ่งว่าหย่อนต่างกัน แยกกันไม่ออก...”

